

I 169.010

4111

№ 3. ВЪДАНЬНЕ „НАШАЕ ХАТЫ“ № 3.

Ядвігін Ш.

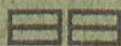
ДЗЕД ЗАВАЛА

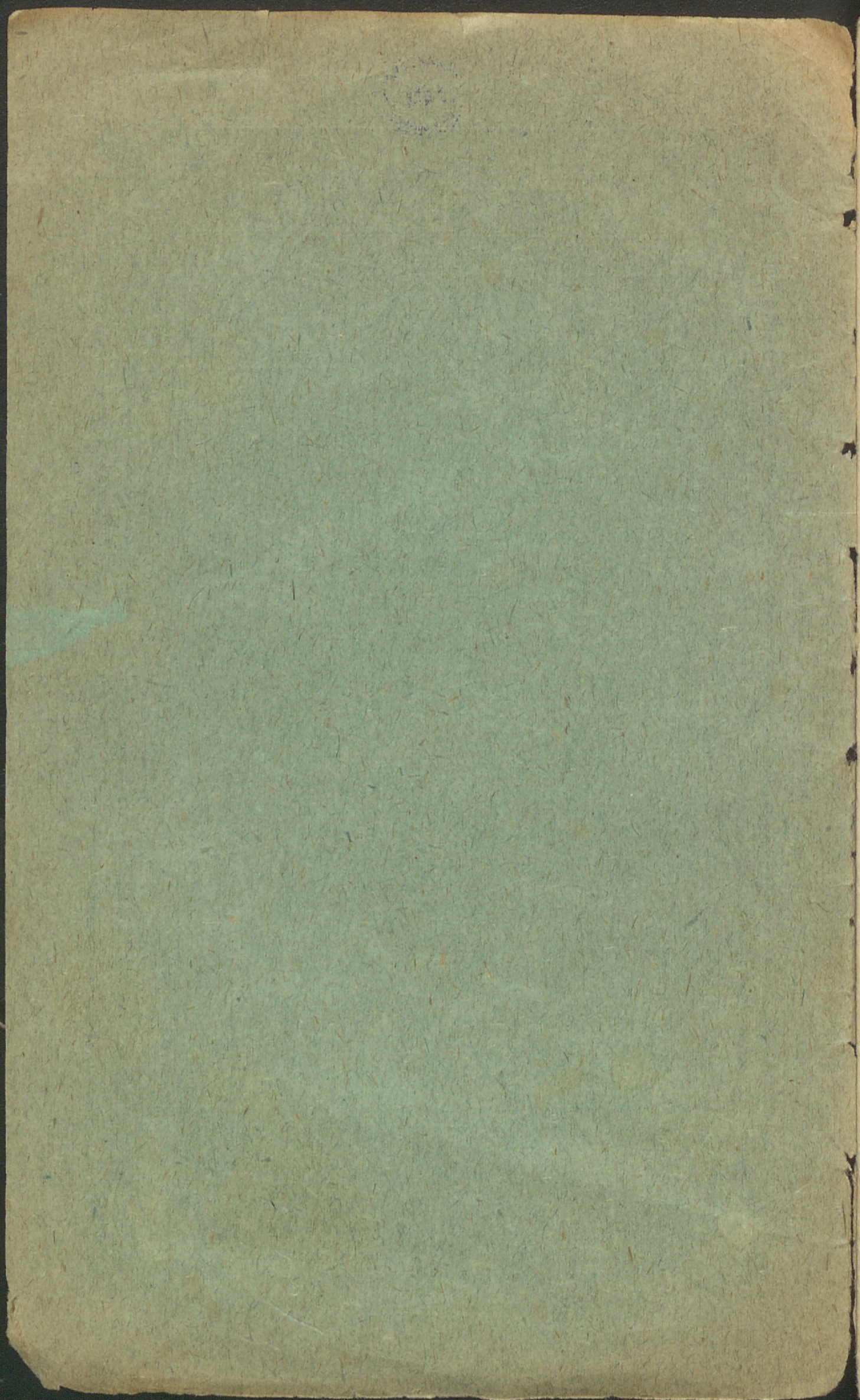

ВІЛЬНЯ.

1910 г.

Друкарня М. Кухты, Дварцовая, д. № 4.

№ 3. ВYДАНЬНЕ „НАШАЕ ХАТЫ“ № 3.

Ядвігін Ш.

ДЗЕД ЗАВАЛА

ВІЛЬНЯ.

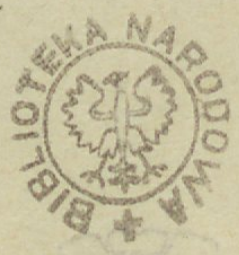
Друкарня Марціна Кухты, Дварцовая, д. № 4.

1910.

№ 8. ВЫПУСК. МАЯ. 1914. № 8.

СПИСОК

ДЗЕД ЗАВАДА

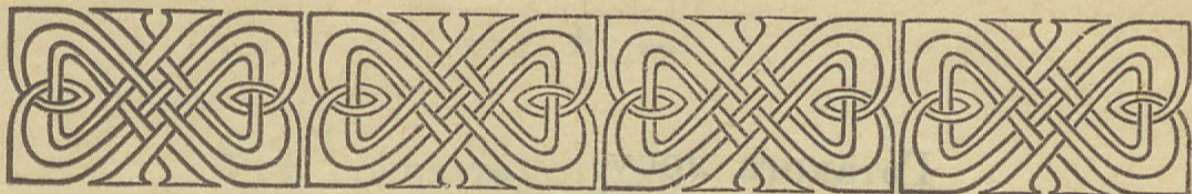
1169.010

СПИСОК

Литовская Народная Республика. Литва. Литовская Народная Республика.

1914

1959D276/238

ДЗЕД ЗАВАЛА.

Жоўтаго пясочку—
Дый і того мала—
Меў наш дзед па бацьку;
Зваўся ён Завала.
Ліхая хацінка
Саломаю крыта,
Ліхая адрынка,
Ды адно карыта;
С крадзенаго лесу
Лава, стол у хаце,
Міска і дзьве лыжкі—
Вось, і ўсё багацьце!
Праўда, у аборы
Як каза—кароўка
З голаду рыкала,
Звалася Чарноўка.
Сваея гаспадаркі
Не любіў Завала,
Так і з ёй карысьці
Меў саўсім ён мала.
С стэльбачкай на плечах,
Ды у зубах з люлькай
Кожны дзень спаткацца
Маглі-б вы з дзядулькай.
Саўсім ешчэ цёмна,—
Так не раз, бывала,
Дзед ужо у лесе—
Ешчэ пушча спала...

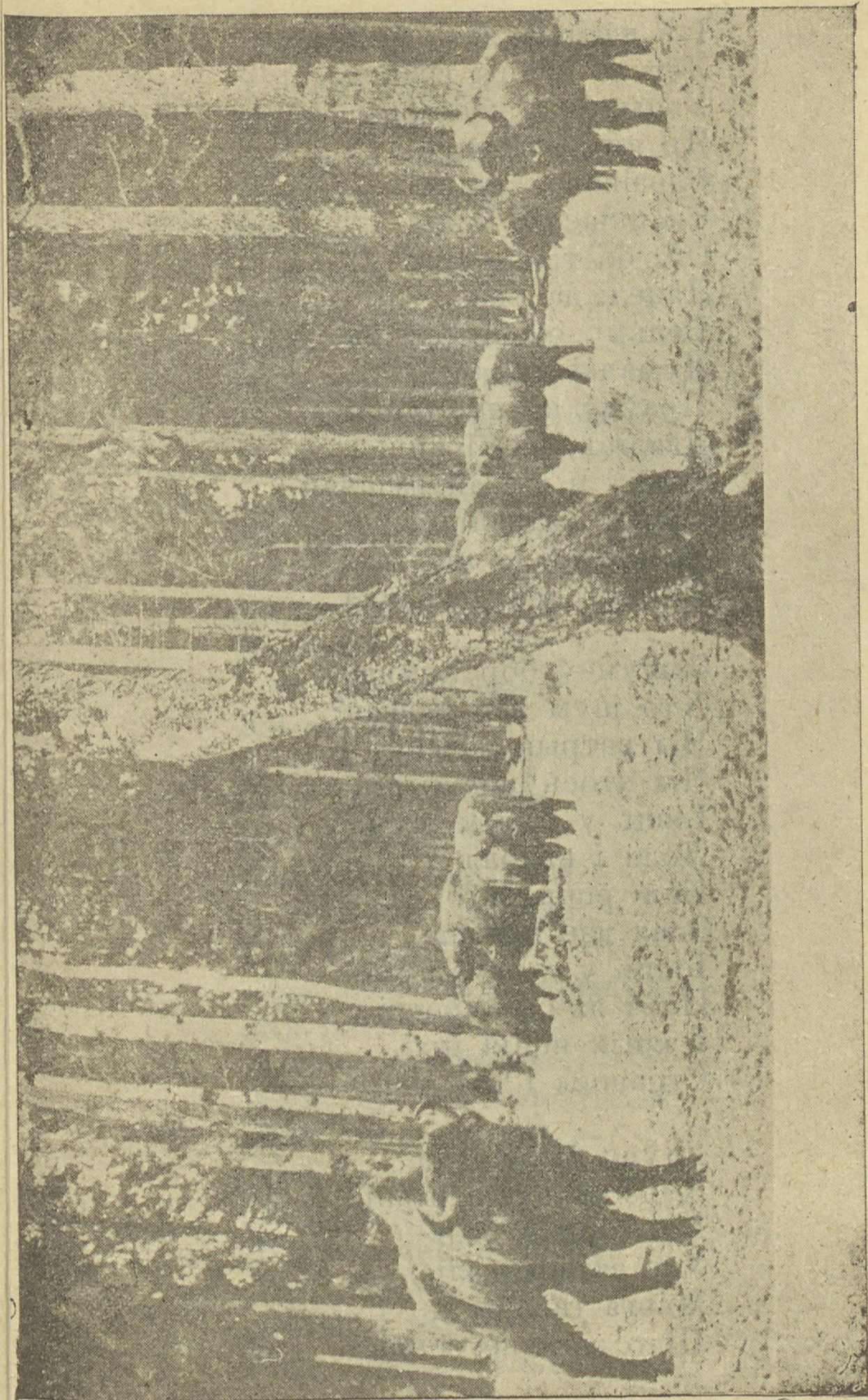
Гэтакога лесу
Нам ужо не бачыць,
Бо каморнік што-дня
З жыдам яго значаць;
На шнуры лес рэжуць,
Нумэры стаўлякць...
Колькі пнёў у лесе
Яны пасчытаюць?!
І от, с таго часу,
Як лічыць пачалі,
Зьвер і птушкі нават—
Тыя замаўчалі...
І ня дзіва, брацьця:
Цяпер наш Рыгорка
Кожны пень аблічэ
З любога прыгорка.
...Казаў: спала—пушча.
Толькі дзед Завала
Як у сад знаёмы,
Цягне там, бывала.
Пакуль пройдзе выган,
Ды шнурамі поле,
Молицца і Боскай
Аддаецца волі;
А як толькі ступіць
На край лесу цёмны,—
Гоц праз пні, калоды,
Як той непрытомны!
Бо у пушчы сьцежак,
Ні дарог ня будзе:
Хто не знае лесу,
Той, як бач, заблудзе!
Ні Завале сьцежак,
Ні дарог ня трэба:
Стрэльбачку на плечы,
Люльку, кусок хлеба...

Тут сосна-таўстуха,
Дуб зараз пузаты,
Там чэсаў с павалы
Упорку да хаты;
Скора будуць ёлкі
Тры зараз зламаны,
Далей корч рагаты,
Добра дзеду знаны:
Дзесяць год мінула—
Пахаваў старуху,
Калядамі потым
Тут забіў маруху.
За карчом-жэ скора
Будзе там палянка,—
Некалі стаяла
Тут чыясь землянка;
Драбняк за палянкай
Цягне ешчэ з гоні,
Тут, загнаўшы летась,
З'елі ваўкі коні.
Потым бор высокі—
Сосна у сасонку!..
Слухае дзед вухам
У адну старонку:
Нібы нехта шэпчэ,
Нібы хтось сьмяецца,
Нібы сціха плачэ—
Так усё здаецца...
Дзед на гэты шэпты,
Крадучыся ціха,
Стаў бліжэй падходзіць—
Не баіцца ліха!
Выйшоў на паляну
Стары дзед Завала,
Туды-сюды глянуў—
Чуць тады сьвітала;

Праз палянку рэчка
Бяжыць, шуміць, плачэ;
Дзед па пнёх праз рэчку
На другі бок скачэ;
А там пень дубовы
Ростам с чэлавека—
Выпалено сэрцэ,
Стаіць, як калека.
У дзюпле разсеўшысь,
Як у сваей хаце,
Стаў выймаць дзядуля
Тут свае багацьце:
Порах, шрот, пістоны
І кавалак хлеба,
Стрэльбачку паставіў,
Глянуў ён на неба:
Там—высока нейдзе—
Хмаркі, як каточкі,
То як вол лабаты,
Або нібы бочкі...
Зьменяюцца хмаркі:
То з іх лось рагаты,
То з іх птах вялікі,
То шнурамі хаты...
А ужо і пушча
Стала прабуджацца,—
Некамусь ды трэба
Першым адазвацца.
Аж тут калі плёхне
У віры пры рэчцы:
Шчупаку пасьнедаць
Нехта пападзецца!
Потым на балоце
На сосне-старушцэ
Глушэц заіграўся,
Як смалой на пужцэ.

Хіба, што глухі ён,
Бо, каб прыслухаўся,
Сваеі песьні пэўне
Сам бы застыдаўся!
Гэтакую песьню
Першы дрозд-сьпевака
Прыняў за зьневагу
Свайго брата-птака:
На шчыт елкі сеўшы,
Стаў сьвістаць, сьмеяцца,
Што той песьняй можэ
С салаўём раўняцца.
Цецярук, хоць сватам
Глушцовым лічыўся,
Але з стыду, злосьці
І ён расхадзіўся:
Шыкнуў, ды стаў лаяць
Як мага ён свата,—
Ня меў ён лепшого
Да лаянкі хвата.
Гаспадар у лесе—
Дзяцел наш насаты—
Не любіў, каб сварка
Выхадзіла с хаты:
Як абухам грукнуў
У сухую елку,
Каб уцішыць сварку,
Каб ня было згелку,
Памачніцы-жоўны
Тут-жэ затрашчэлі,—
Дзятлаву каманду,
Відаць, зразумелі.
І, як макам сеяў,
Так прыціхла пушча,
Толькі эхам нейдзе
Адазвалась гушча...

Доўга дзяцел слухаў,
Наставіўшы вуха,—
Зляцеў пасья ў кузьню
І стаў каваць глуха.
Як бы на каманду
Пушча заіграла:
Песьні, шум і гоман,—
Слухаў дзед Завала..
Павіднела лепей
Ужо на паляне,—
Зьмерыўся дзед вокам,
Стрэльба дзе дастане;
Рука затраслася,
Як у цэль ён змерыў,
Але-б ешчэ трапіў
У добраго зьвера.
Сядзіць і чэкае,
Ў сьвет глядзіць далёкі;
Бач, ляціць і заяц
Белы-касавокі;
Толькі што займацца
Гэтакай скацінай,
Чалавек раз знаўся
З лепшаю зьварынай?
Зморшчыўся і плюнуў
Знехаця Завала:
Непрывычны біць ён
Што бы ні напала!
І стаў зноў чэкаць ён..
Сонцэ паднялося..
Выстрэліць сягонья
Дзеду не прыйшлося!—
Але і сьпешацца
Не было да кога:
Ў хаце не пакінуў
Нічога мілога..

І з дзюпла дзед вылез,
Лёг на сонцы грэцца,
Уздыхнуў, успомніў,
Як яму жывецца...
Слезіна па твары
Скацілася з вока,—
Ой, бо тые думкі
Ляцелі далёка...
Вельмі, ох, любіў ён
Думачкі думаці,
Праўду ад непраўды
Дзяліць, разбіраці..
Любіў з дзікай пушчай
Гэтым падзяліцца,—
Са сваймі, з людзямі,
Ня мог неяк зжыцца.

.
Зашумеў бор цёмны...
Хто шум той пазнае?
Чы ветрык павеяў,
Чы хтось паклікае?..
Іосць у гэтым шуме
Доля і нядоля,
Енкі ёсць, што кажуць,
Злая дзе няволя...
Іосць у гэтым шуме
Плач як-бы сіроткі
І крык нейкі ціхі,
Страшны і кароткі...
.

Даўно было гэта.
Хадзіць чуткі сталі,
Аб вялікай волі
Ўсе заталкавалі.
Многа гаварылі,
Што загляне сонцэ

(Толькі памажэце!)
У вашэ ваконца.
Народ йшоў у пушчу
Па долю другую,—
Пайшоў і Завала
Шукаць яснасьць тую.
І пайшла ўзрастаці
Магіла к магіле...
Ваўкі з груганамі
Костачкі дзялілі.
Свайго свой пужаўся
У сваей старонца...
І, хоць паднялося,
Не прыгрэло сонца!

.
Калі там вярнуўся
Дзядуля да дому?
І як там дабраўся?
Не знама нікому.
Адно с таго часу,
Калі хто пытаўся,
Дзе гэта дзядуля
Так доўга бадзяўся?—
— „А, сачыў магілкі,“—
Так ім дзед гаворэ,—
„Дзе касьцей зьвярыных,
„Як пяску у моры.
„Пятая дзе пушча,
„Сем балот як пройдзеш,—
„Калі справядлівы,—
„Там іх тады знойдзеш.
„Кожны зьвер, чы птушка.
„Калі сьмерць пачуе,
„Цягнецца і там жэ
„Днюе і начуе.
„Там ёсць і бальніцы,

„Калі хвор каторы,
„Гнёзды пухам сланы
„І выгодны норы.
„Бацяны за бабак,
„Фэльчарам—ласіца,
„Дохтарам—сам вожык,
„Служкаю—сініца;
„*Пястуны* *) за няняк,
„Лось—дзеля парадку,
„Бабры пры будове,
„А дзьзік каля статку;
„Мядзьведзь за сядзелку,
„Крукі за сьпевакоў;
„Сьвірна воўк пілнуе,
„Каб не было браку;
„Сьвежаго ліс мяса
„Туды дастаўляе;
„Рысамаха млекам
„Кублы налівае.
„Зерне носяць птушкі,
„Чаплі цягнуць рыбу,
„Галубкі—вадзіцу—
„У сваю сялібу;
„Удод у засеці
„Насыпае бобу,
„А сарока зельля
„На кожную хваробу;
„З барсукамі выдры
„У стог сена носяць,
„Казлы на хаўтурах
„З жонкамі галосяць.
„Старшынію—ястрэб;
„Пасланцы—вавёркі

*) Вядома, што мядзьведзіца астаўляе пры сабе сына за няньку для малых дзетак з другога прыплоду, і такіх нянек завуць *пястунамі*.

„Лётаюць, пільнуюць
„Ад зоркі да зоркі,
„Кожны зьвер, ці птушка—
„Там яны пры чыне,—
„Мусіць працаваці,
„Аж пакуль ня згіне.
„Аднэй не прыймаюць
„Толькі там зязюлькі,
„Што сірот кідае,
„Зарэклася люлькі.
„Іосць ешчэ будынак
„Там зусім асобны,
„Добра збудаваны,
„Цёплы і аздобны;
„Стыдна і прызнацца,
„Каго там хаваюць
„У такой выгодзе
„І бяды ня знаюць:
„Без зубоў сабаку
„І каня-калеку!
„За век службы людзям
„Тут знайшлі апеку“...
Гэтак любіў баяць
Стары дзед Завала;—
Можэ многа праўды,
Можэ зусім мала?..

.
.

Ішоў год за годам,
Ішоў чэрадою,—
Дзед што-дзень у лесе
Летняю парою.
Завале без пушчы
Пушчы без Завалы—
Як-бы ня ўсе дома
Як-бы чагось мала!

Адны песьні пелі,
Адны думкі мелі,
Друг дружка бяз слова
Добра разумелі;
Аж так і дапелісь
Да канца пустога:
Ой, ня строіць жартаў
Пушча, знаць, з нікога!
Аднэй штось нядзелькі
(Была, помню, бура:
Па высокім небе
Хмура йшла за хмурай),
Як пабрыў дзядуля
У свой лес знаёмы,
Так больш не папаўся
На вочы нікому.
Што з ім, бедным, стало?
Трудна адгадаці:
Ў беларускай пушчы
Гэта, брат, не ў хаце!
Мó пярун агністы
Яго абязвечыў,
Можэ зьвер пашчупаў
Косткі чэлавечай?!—
А можэ дастаўся
Ў той будынак з байкі,
Дзе коні-калекі,
Без зубоў сабакі?...

Карпілоўка.

ГОД
ВЫДАНЬНЯ **V** Прыймаецца падпіска **V** ГОД
ВЫДАНЬНЯ

НА 1910 ГОД

На першую беларускую газэту з рысункамі

„НАША НІВА“

„Наша Ніва“ паставіла сабе мэту будзіць у беларусоў пачуцьцё чэлавека і грамадзяніна, голасна гаварыць аб яго патрэбах і правах.

„Наша Ніва“ ўсе новыя думскіе законы, каторыя датыкаюць Беларусі, разьбірае і адэнівае жывымі прыкладамі з жыцьця Беларускага краю.

„Наша Ніва“ тлумачыць сваім чытацелём усё, што робіцца напэлым сьвеце і ў Расеі.

„Наша Ніва“ друкуе практычныя гутаркі аб гаспадарцы, тлумачыць, як нарыхтаваць розныя культурныя справы (коопэраціі, сельскіе банчкі, бібліотэкі і інш.).

„Наша Ніва“ ў „Пачтовай Скрынцы“ дае атказы на ўсе пытаньня, тлумачыць законы, паказывае добрыя кніжкі.

„Наша Ніва“ каштуе с перасылкай і дастаўкай да хаты на 1 год—2 руб. 50 кап.; на $\frac{1}{2}$ года—1 р. 25 к.; на 3 мес.—65 кап., на 1 мес. 25 кап. За граніцу на 1 год—4 р., на $\frac{1}{2}$ года—2 р.

Гадавыя падпішчыкі, каторыя заплацяць грошы згары за год атрымаюць дарма Календар „Нашае Нівы“ на 1910 год, а за прыплату 20 капеек Зборнік беларускіх народных песень з нотамі, сабраных А. Грыневічэм.

Рэдактар-Выдавец А. ЎЛАСОЎ.

Адрэс Рэдакціі і Канторы: Вільня, Віленская № 20.

ВЫДАНЬНЯ

„НАШАЕ НІВЫ“

- № 1 і 2. Зямельная справа ў Новай Зеландыі
цэна 3 кап.
- № 3 і 4. Ожэшко. Гэдалі, з рысункамі —
цэна 6 кап.
- № 5 і 6. Бэльлямі. Казка аб вадзе—цэна 3 к.
- № 7 і 8. Вацюк Тройца. Цукер — цэна 3 к.
- № 9 і 10. Гутаркі аб гаспадарцы—цэна 3 к.
- № 11 і 12. А. Гр. Як бараніцца ад халеры —
цэна 1 кап.
- № 13 і 14 Першы Беларускі Календар „Нашае
Нівы“ на 1910 г. Цэна 15 к. с перэсыл. 20 к.
- № 15 А хто там ідзе ? Беларуская песня з
нотамі Словы Янука Купалы. Музыка
Л. М. Рогоўскаго цэна 10 кап.

Склад пры канторы газэты „Наша Ніва“
у Вільні, Віленская вуліца д. № 20.

ВЫДАУНІЦКАЯ СУПОЛКА

—:: „НАША ХАТА“ ::—

у ВІЛЬНІ

выдала пакуль што такіе кніжкі:

- № 1 М. Конопніцка ДЫМ, з рысункамі —
цэна 4 кап.
- № 2. ТАРАС на ПАРНАСЕ —цэна 5 кап.
- № 3 Ядвігін Ш. Дзед Завала цэна 5 кап.

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001022188531

16206
19.12.57

Цэна 5 кап.

Глаўны склад: Георгіеўскі праспэкт, 4 кв. 10
кантора „НАШАЕ ХАТЫ“.